

Mozes combineerde theorie en praktijk

Alle παιδεία berust op theoretische voorschriften of op praktische oefeningen. Alle andere wetgevers hebben steeds een keuze gemaakt, maar Mozes combineerde beide. Daarom formuleerde hij in zijn wet de meest gedetailleerde praktische regels.

Josephus, Contra Apionem II 171-174

(171) Δύο μὲν γάρ εἰσιν ἀπάστης• παιδείας τρόποι• καὶ τῆς• περὶ τὰ ἥθη κατασκευῆς, ὃν ὁ μὲν λόγω• διδασκαλικός•, ὁ δὲ διὰ• τῆς ἀσκήσεως τῶν ἥθῶν. 172. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι νομοθέται ταῖς• γνωμαῖς διέστησαν καὶ τὸν• ἔτερον αὐτῶν•, δν• ἔδοξεν ἐκάστοις•, ἐλόμενοι τὸν• ἔτερον παρέλιπον, οἵον Λακεδαιμόνιοι μὲν καὶ Κρῆτες ἔθεσιν• ἐπαίδευον, οὐ λόγοις, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ σχεδὸν οἱ ἄλλοι πάντες "Ελληνες ἂ• μὲν χρὴ πράττειν ἢ μὴ προσέτασσον• διὰ τῶν νόμων, τοῦ• δὲ πρὸς• αὐτὰ διὰ τῶν ἔργων ἔθιζειν ὀλιγώρουν.

173. Ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης ἄμφω• ταῦτα συνήρμοσε κατὰ• πολλὴν ἐπιμέλειαν· οὔτε γὰρ κωφὴν• ἀπέλιπε• τὴν τῶν ἥθῶν ἀσκησιν οὔτε τὸν ἐκ τοῦ νόμου λόγον ἄπρακτον• εἴασεν, ἀλλ' εὐθὺς ἀπὸ• τῆς πρώτης ἀρξάμενος τροφῆς καὶ τῆς κατὰ• τὸν οἶκον ἐκάστων• διαίτης οὐδὲν• οὐδὲ τῶν• βραχυτάτων αὐτεξούσιον• ἐπὶ ταῖς βουλήσεσι τῶν χρησιμένων κατέλιπεν•, 174. ἀλλὰ καὶ περὶ• σιτίων, ὅσων• ἀπέχεσθαι χρὴ καὶ τίνα• προσφέρεσθαι, καὶ περὶ• τῶν κοινωνησόντων τῆς διαίτης, ἔργων• τε συντονίας καὶ τοῦμπαλιν• ἀναπαύσεως ὅρον• ἔθηκεν αὐτὸς• καὶ κανόνα τὸν νόμον, ἵν' ὕσπερ• ὑπὸ πατρὶ τούτῳ καὶ δεσπότῃ ζῶντες μήτε βουλόμενοι• μηθὲν• μήθ' ὑπ' ἀγνοίας ἀμαρτάνωμεν.